

Misiunea diplomatică extraordinară a Republicii Populare Ucrainene în România

Valeriy VLASENKO & Tetiana TOMA

Universitatea de Stat din Sumy, Ucraina; Universitatea din București
State University of Sumy, Ukraine; University of Bucharest
Personal e-mail: v_m_vlas@ukr.net; toma.tetiana@gmail.com

The Extraordinary Diplomatic Mission of The Popular Republic of Ukraine in Romania

The first official modern diplomatic contacts between Bucharest and Kyiv date back to the beginning of the 20th century, when the young Ukrainian state, which had proclaimed its independence from Russian Empire, was making sustained efforts to establish diplomatic relations with other countries in the world. The events which occurred between 1917 and 1923 represent a special stage in the Romanian-Ukrainian relations. During that period, both sides made numerous attempts to establish diplomatic relations. The paper describes the activity of the Ukrainian diplomatic missions in Romania during the period mentioned above, highlighting the Extraordinary Diplomatic Mission of the Ukrainian People's Republic in Bucharest, led by professor Constantin Matievici.

Keywords: Romanian-Ukrainian relations, Ukrainian People's Republic, diplomatic mission, Romania, Constantin Matievici

Cercetarea istoriei serviciului diplomatic al Ucrainei contemporane este imposibilă fără analiza demersurilor care au stat la fundamentul formării statalității. Revoluția ucraineană din anii 1917-1921, avalanșa evenimentele politice interne de la începutul perioadei interbelice, când guvernul Republicii Populare Ucrainene, alături de reprezentanțele sale diplomatice a fost nevoit să activeze în emigrație, sunt elementele care creionează atmosfera apariției unei diplomații fragile, dominată de incertitudine și tendințe centrifuge. România Mare, percepută ca un stat care se consolida după evenimentele din 1918, reprezenta pentru liderii politici ucraineni un punct important din agenda diplomatică, dat fiind vecinătatea imediată, problemele referitoare la trasarea granițelor, existența unor disensiuni istorice legate de populația ucraineană recent intrată în granițele statului român, pericolele externe comune care puteau fragiliza evoluțiile în

zonă. Din aceste motive considerăm actuală cercetarea activității misiunii diplomatice extraordinare a RPU în România, în perioada anilor 1919-1923. Prezentul studiu se bazează exclusiv pe sursele documentare ucrainene.

Istoriografia diplomației ucrainene și implicit cea a relațiilor româno-ucrainene pentru perioada mișcării de eliberare națională este mai mult decât modestă, subiectul fiind tabu în perioada URSS. În cercetările postsovietice referitoare la istoria diplomației ucrainene sunt amintite doar sporadic episoade din activitatea misiunii diplomatice a RPU în România¹, în special aspecte legate de activitatea organizatorică a misiunii printre emigrația ucraineană. Spre deosebire de misiunile diplomatice ale RPU în Grecia² și Ungaria³ studiul istoriei reprezentanței diplomatice a RPU în România a fost început doar acum câțiva ani⁴. Reieșind din actualitatea temei și a nivelului redus de cercetare

a subiectului, lucrarea își propune să determine componența, structura și principalele activități ale acestei instituții în România.

Aflându-se în componența imperiilor Austro-Ungar și Rus, ucrainenii nu aveau propriile instituții de stat. Situația s-a schimbat radical în timpul Revoluției ucrainene din 1917-1921, când în pe teritoriul locuit de ucraineni au apărut formațiuni de factură statală – Republica Populară Ucraineană (în perioada Radei Centrale)⁵, Statul Ucrainean (în perioada lui Pavlo Skoropadskii)⁶, Republica Populară Ucraineană (perioada Directoratului)⁷, Republica Populară Ucraineană Occidentală⁸ și Republica Sovietică Socialistă Ucraineană⁹. Toate au încercat să își creeze propriile mecanisme care să asigure desfășurarea politicii externe.

Primele instituții diplomatice ale RPU peste hotare nu aveau încadrarea legislativă necesară, clasificarea și stările de personal. Componența reprezentanțelor era desemnată fără o reglementare riguroasă, fapt pentru care, în primăvara anului 1918, Ministerul popular al afacerilor externe a elaborat proiectul de lege privind „Instituțiile din străinătate ale Republicii Populare Ucrainene”. Potrivit documentului, reprezentanțele diplomatice trebuiau să dețină relații politice cu guvernele din țările în care au fost acreditate, să apere interesele politice și economice ale RPU, să apere drepturile legale ale cetățenilor Ucrainei de peste hotare. Era constituită nomenclatura specifică – ambasadă, misiune diplomatică, consulat general, consulat, vice-consulat sau agenție consulară, rangurile conducerii misiunilor diplomatice – ambasador, trimis sau ministru plenipotențiar, ministru-rezident, însărcinat cu afaceri.

Concomitent avea loc formarea reprezentanțelor permanente ale statelor străine în Ucraina. Din ianuarie 1918 reprezentanți permanenți aveau Anglia și Franța, din martie – Spania, Austro-Ungaria, iar din aprilie – Germania.

Pe 29 aprilie 1918 a avut loc lovitura de stat și a fost proclamat Statul Ucrainean în frunte cu hatmanul Pavlo Skoropadskii (1873-1945). Timp de 7 luni de existență, Statul Ucrainean a fost recunoscut „de jure” de Austro-Ungaria, Bulgaria, Germania, Turcia¹⁰, Azerbaidjan, Georgia, Republica Don, Polonia, Finlanda, Elveția, iar „de facto” de către Belgia, Armenia, Olanda, Grecia, Danemarca, Norvegia, Persia, Suedia și România¹¹. Recunoașterea pe scară largă a Ucrainei a oferit oportunități suplimentare pentru constituirea instituțiilor diplomatice în străinătate.

Relativ rapid s-a dezvoltat un cadru legislativ de reglementare a misiunilor diplomatice în străinătate. Prin decizia Consiliului de Miniștri din 27 mai 1918 ministerului de externe i-a fost trasată sarcina de a elabora un proiect de lege privind ambasadele și misiunile Ucrainei. Pe 10 iunie acesta a fost depus la

Consiliul de Miniștri, iar pe 14 iunie 1918 hatmanul a semnat „Legea privind ambasadele și misiunile Statului Ucrainean”¹². Legea stabilea ierarhia reprezentanțelor: *ambasadă de gradul I*, condusă de ambasador sau ministru plenipotențiar, pe lângă care activează consilierul, secretarul superior, doi secretari, doi dragomani (funcționari) și 5 colaboratori de birou, în total – 12 unități de personal; *ambasadă de gradul II*, condusă de ministru-rezident, compusă din secretar și funcționar, în total – 3 persoane.

Pe 21 iunie 1918 Consiliul de Miniștri a adoptat decizia privind oficiile diplomatice provizorii (până la ratificarea finală a tratatului de pace) ale Statului Ucrainean în Germania, Austro-Ungaria, Turcia, Bulgaria și România. Primele patru erau considerate ambasade de gradul I, având în vedere faptul că Ucraina semnase cu cele patru state din blocul Puterilor Centrale Pacea de la Brest-Litovsk, iar a cincea (din România) – ambasadă de gradul II¹³.

În toamna anului 1918 guvernul hatmanului încerca să stabilească relații diplomatice cu țările Antantei. În acest scop a fost constituită misiunea diplomatică a împuternicitului Statului Ucrainean în România (șef Ivan Korostoveți, secretar Gheorghii Gasenko). Misiunea a sosit în orașul Iași, unde a avut loc întâlnirea lui I. Korostoveți cu ambasadorul francez Charles de Saint-Aulaire și cel englez, Sir G. Barklai. Întâlnirea a avut însă un rezultat negativ pentru partea ucraineană¹⁴.

În perioada Statului Ucrainean a început dezvoltarea diplomației militare. Pe lângă Cartierul Major General al Ucrainei a fost constituit departamentul pentru relații externe, din componența căruia trebuiau să facă parte atașajii militari. În iunie 1918 ministerul de război a elaborat un proiect de lege privind trimiterea atașajilor militari la Berlin, Viena, Sofia, Constantinopol, București și Berna, proiect adoptat de Consiliul de Miniștri și semnat de către hatman la 10 august. Concomitent era discutată propunerea pentru numirea atașajilor militari navali. Misiunile militar-navale au început să funcționeze în Germania (prin cumul în Olanda, Danemarca și Suedia), Rusia, Austro-Ungaria, Turcia și România¹⁵.

În scurt timp a urmat reforma serviciului consular, prin promulgarea pe 4 iulie 1918 a „Legii privind înființarea consulatelor generale și agențiilor consulare din străinătate”. Treptat, statul ucrainean a încheiat o serie de acorduri internaționale care determinau dezvoltarea unei rețele extinse de consulat. Printre acestea se numără și acordul comercial cu România, semnat pe 26 octombrie 1918¹⁶. Pe 5 noiembrie hatmanul a abolit legea din 4 iulie, introducând o nouă ordine în stările de personal din consulat. Prin urmare, la Iași a fost deschis Consulatul General al Ucrainei, iar la Galați un vice-consulat¹⁷.

Consulii ucrainenii, care erau recunoscuți oficial în

Sursă foto: <https://maurikin.blogspot.com/2015/09/ukrainastalanneen-haastattelu-etela.html>

țările de reședință, se bucurau de toate privilegiile unui reprezentant internațional. Consulii sau persoanele însărcinate cu afaceri consulare erau primiți în audiență la ministerele afacerilor externe ale acestor țări. Aparatul consular al Statului Ucrainean era compus din 73 de persoane, în afară de personalul auxiliar¹⁸.

În urma loviturii de stat regizate împotriva hatmanului Skoropadskii, la putere a venit Directoratul Republicii Populare Ucrainene. Noua putere a încercat să eficientizeze ministerul afacerilor externe și misiunile diplomatice de peste hotare, astfel că, la începutul anului 1919, Ministerul de Externe propunea extinderea reprezentanțelor diplomatice, în special misiunile de gradul I – până la 17 angajați, cele de gradul II – până la 14, iar numărul celor de la misiunile de gradul III până la 4 persoane. Dar spre finalul aceluiaș an, autoritățile ucrainene au revenit la decizie, fiind nevoite să reducă numărul angajaților din misiuni. Modificările au vizat ambasaderele de gradul I (Anglia, Germania, SUA, Franța, Elveția) – care puteau dispune de 9 angajați; cele de gradul II (Austria, Belgia, Vatican, Italia, Polonia, România, Turcia, Cehoslovacia, Suedia) – câte 7, iar la ambasaderele de gradul III numărul maxim de angajați nu depășea 4 persoane (Bulgaria, Grecia, Georgia, Danemarca, Ungaria, Finlanda). Prin circulara din 15 noiembrie 1919 Consiliul de Miniștri le-a propus șefilor de misiuni diplomatice să reducă din nou statele de personal, astfel încât la ambasaderele de gradul I numărul de angajați să fie de până la 7, la cele de gradul II – până la 5, iar la cele de gradul III – până la 3 persoane. A fost luată decizia de reducere a remunerării financiare a șefilor de misiuni cu 50%, iar

în cazul colaboratorilor – cu 15-35%¹⁹.

În perioada Directoratului Republicii Populare Ucrainene atașajii militari și navali au devenit parte a misiunilor diplomatice, ceea ce facilita coordonarea politicii externe cu aspectele militare. Atașajii militari devin membri cu drepturi depline ai misiunilor diplomatice. Gradul lor de subordonare se încadra după consilierii ambasaderele sau a secretarilor de gradul întâi. La desemnarea unui nou atașat, șeful misiunii diplomatice era responsabil de prezentarea acestuia în fața conducătorului țării de reședință. Obiectivele diplomației militare țineau de analiza potențialului militar și al organizării forțelor armate din țările de acreditare; colectarea și analiza informațiilor despre forțele armate străine și transmiterea operativă a datelor către Statul Major General al Republicii Populare Ucrainene; de a urmări informația cu caracter militar din presa străină; de a studia situația politică din țara de acreditare; de a ajuta ofițerii ucraineni, aflați peste hotare în timpul exercitării misiunii²⁰.

După evacuarea peste hotare a instituțiilor de stat din Ucraina din octombrie 1920²¹, Guvernul Republicii Populare Ucrainene a mai încercat pe parcursul a câțiva ani să asigure funcționarea misiunilor diplomatice și consulare. Pe 4 iunie 1921, șeful Directoratului, Șemion Petliura, a decis reorganizarea instituțiilor de profil. În perioada Directoratului ultimul act referitor la funcționarea serviciului consular a fost Legea privind cetățenia Republicii Populare Ucrainene din 15 noiembrie 1921²². Prin această lege erau reglementate problemele legate de cetățenie, valabile până la sfârșitul anului 1924, când au fost închise ultimele

servicii consulare din Berna și Budapesta. Închiderea consulatelor ucrainene a început în primăvara anului 1921, adică după semnarea Tratatului de la Riga²³ dintre Rusia sovietică și Polonia. În anii 1922-1923 a fost redus considerabil personalul diplomatic.

În ceea ce privește corpul diplomatic ucrainean din România, componența sa era modificată în funcție de situația politică din Ucraina. În ianuarie 1918, prin intermediul generalului Constantin Coandă, guvernul român a promis susținerea Radei Centrale Ucrainene în lupta cu bolșevicii, însă acest angajament nu a fost respectat, ca urmare a încheierii Tratatului de Pace de la Brest-Litovsk de către Ucraina. În luna martie a aceluiaș an, Consiliul de Miniștri al republicii ucrainene examina posibilitatea trimiterii în România a unei delegații de pace, în funcție cu Oleksandr Sevriuk (1893-1941). O lună mai târziu a fost constituită misiunea diplomatică a Republicii Populare Ucrainene în România, condusă de Mykola Galagan, din care mai făceau parte funcționarii Oleksa Clor și Artem Galip²⁴. În octombrie 1918 misiunea diplomatică a Statului Ucrainean la București a fost condusă de către generalul Volodislav Dașkevici-Gorobațkii, fost șef al Statului General Major al Statului Ucrainean (1879-1952). Colaboratorii misiunii erau juristul și profesorul de drept internațional Mihailo Doghel (1865-1936), locotenentul Pavlo Nevadovskii, ofițerii Volodislav Maevskii și Serghei De-Vitt, consulul general din București Corneliu Cebotarenko și vice-consulul din Galați – Spiridon Bilețkii²⁵. Negocierile cu trimișii statelor Antante aflați la Iași erau purtate de către Ivan Korostoveți (1862-1933)²⁶.

Începând din decembrie 1918 au avut loc unele modificări în componența corpului diplomatic ucrainean din România. În ianuarie 1919 la București a sosit Misiunea diplomatică extraordinară a Republicii Populare Ucrainene, condusă de Gheorghii Gasenko (1894-1933). Din componența acesteia mai făceau parte consilierul Viktor Pisneacevskii (1883-1933), secretarul Volodimir Onațevici, atașatii Volodislav Medziankovskii și Iurii Bileți, funcționarii Oleksandr Kraveți și Petro Kolomak, precum și I. Parhomenko în funcția de dactilografă²⁷. Însă, în mai 1919, în urma unui demers al lui Gh. Gasenko (o declarație sub formă de ultimatum împotriva acțiunilor militare românești comune cu cele poloneze în Republica Populară Ucraineană Occidentală) aproape toți angajații misiunii au fost nevoiți să părăsească țara²⁸.

În iunie 1919, la conducerea misiunii diplomatice a RPU în România a venit fostul ministru al Afacerilor Externe al Ucrainei (februarie-aprilie 1919), profesorul Constantin Mațevici (1873-1942)²⁹. Sub conducerea lui, în diferite perioade, au lucrat la București fostul ministru al comerțului și ex-adjunct al prim-ministrului Ivan Feșcenko-Ciopivskii (1884-1952) în calitate de consilier, Lev Gherken și Mihailo Liubimskii în funcția

de secretari, atașatii Fedir Butkevici și Pavlo Manciu, funcționarii Oleksandr Kraveț și Petro Kolomak, șeful biroului de presă Denis Maer-Mihalskii, colaboratorii Lev Ciopivskii, generalul Viktor Zelenski, șoferul Kazimir Rafalovici, mecanicul Adam Cervinskii și curierul Iliko Ubovici³⁰.

În februarie 1920, fosta misiune militară a RPU de pe lângă misiunea diplomatică de la București a fost transformată în secțiune militară din cadrul ambasadei, din care făceau parte Serghei Delvig (1866-1944) în funcția de șef și Oleksandr Trepke, ofițerii Mykola Danikiv, Oleksandr Doliniuk, Iakov Ciaikivski și S. Mihalskii. De misiunea diplomatică mai aparținea și contraamiralul și fostul comandant al Flotei de la Marea Neagră a Statului Ucrainean Mihailo Ostrogradskii (1870-1923), care în aprilie 1920 a fost numit în funcția de împuternicit al RPU în afaceri militare și comerciale în sudul Ucrainei³¹.

Reprezentantul RPU în Cernăuți a fost inițial doctorul în drept Mihailo Dogomilea, iar mai apoi sublocotenentul Eugen Lugovii, funcția de secretar fiind deținută de către Leontii Ivasiuk. La consulatul de la Chișinău lucrau profesorul Ivan Ganițkii, locotenentul Ivan Minzarenko și Mihailo Șeremetev, în timp ce misiunea consulară de la Iași era condusă de Corneliu Cebotarenko³². Până la jumătatea anului 1920 în România rămăsese câțiva angajați de la fosta misiune diplomatică extraordinară, care erau activi în viața de zi cu zi a emigrației ucrainene din România.

Periodic, în România se făceau misiuni speciale. Astfel, în martie-aprilie 1919 la București s-a aflat misiunea diplomatică specială a regiunii de Vest a RPU, compusă din doctorul Stepan Vitvițki (1884-1965), profesorul Grigori Timoșciuk (1882-1948), expertul Sidor Țurkanovici și traducătorul Oleksandr Kulicițki. Delegația a purtat negocieri cu ministrul român al afacerilor externe Mihai Ferechide și cu șeful misiunii militare franceze în România Henri-Mathias Berthelot, referitor la situația Bucovinei de Nord și la un posibil pericol de ocupație românească a Galiciei de Est. Cele două părți au abordat și problema pericolului bolșevic din regiune³³.

Întreținerea reprezentanței diplomatice peste hotare era destul de costisitoare. De pe 1 iunie până pe 1 octombrie 1919 pentru întreținerea misiunii diplomatice extraordinare a RPU din România au fost cheltuiți 2 848 254 de carbovanți³⁴, inclusiv pentru fondul personal al șefului misiunii - 1 503 296 carbovanți, pentru chiria sediului - 440 457, pentru ajutorarea cetățenilor ucraineni aflați pe teritoriul României - 327 862, pentru locuințele angajaților - 266 349, cheltuieli de cancelarie - 72 660, transport - 58 156, cheltuieli neprevăzute - 37 354, cheltuieli pentru biroul de presă - 20 067 carbovanți³⁵.

Mijloacele bănești pentru întreținerea misiunii diplomatice proveneau, în primul rând, de la guvernul

republicii ucrainene, dar acestea erau reduse frecvent, iar în al doilea rând proveneau din taxele consulare pentru eliberarea pașapoartelor și altor documente. O altă sursă de venit erau hârtiile de valoare, depuse în băncile românești, din vinderea activelor flotei maritime rusești de la Dunăre etc. După evacuarea guvernului RPU în Polonia, finanțarea misiunilor a încetat, astfel încât în scurt timp misiunea diplomatică extraordinară a Republicii Populare Ucrainene și-a încetat activitatea³⁶.

Pe parcursul activității sale, misiunea diplomatică ucraineană din România a avut diverse funcții. În primul rând, aceasta se ocupa de soarta emigranților ucraineni și a prizonierilor de război, aflați pe teritoriul României. Astfel, în raportul privind cheltuirea banilor din fondul personal al șefului misiunii diplomatice pentru perioada iunie-septembrie 1919 este menționat că pentru necesitățile cetățenilor ucraineni, aflați în România, au fost alocați 327 862 carbovani, inclusiv pentru echiparea prizonierilor și a comandanților internați – 22 389, pentru mese – 2 257 și altele³⁷.

În al doilea rând, misiunea facilita repatrierea ucrainenilor. După încetarea activității Crucii Roșii Ucrainene pe teritoriul României, la sfârșitul lunii ianuarie 1920, responsabilitatea pentru îngrijirea și întreținerea prizonierilor și refugiaților, care doreau să se întoarcă în Ucraina revenea misiunii diplomatice de la București și secțiunii militare din cadrul acesteia. Încă în iulie 1920, șeful misiunii, Constantin Mațievici, inițiasse negocieri cu ambasadorul ceh referitor la transportarea în România a brigăzii Varivodi și cu ambasadorul italian despre transportul a unui număr de 10 mii de prizonieri ucraineni din Italia pentru constituirea a încă unei brigăzi pe teritoriul României. Această problemă a fost discutată cu autoritățile militare românești timp de câteva luni. Pe nota ambasadorului Constantin Mațievici din 11 iunie 1920, adresată Guvernului României, prim-ministrul Alexandru Averescu a scris: „Este admisă repatrierea, dar este interzisă formarea unităților militare pe teritoriul nostru”³⁸. Se avea în vedere tocmai reîntoarcerea prizonierilor de război ucraineni (brigada condusă de către locotenentul Eugen Konovaleț (1891–1938), formată din foști militari ai Armatei Ucrainene din Galiția) din Cehia și a echipamentului militar al Armatei RPU, pentru care era nevoie de permisul părții române.

O altă activitate importantă a misiunii diplomatice extraordinare de la București a fost cea consulară. Departamentul consular de pe lângă ambasadă a fost deschis în septembrie 1919, având ca activitate eliberarea pașapoartelor și perfectarea de diverse documente³⁹. Cei mai mulți ucrainenii aflați pe teritoriul României migrau în Polonia și Cehoslovacia, mai puțini ajungeau peste ocean – în Argentina și Brazilia⁴⁰. Printre cei ajunși în Argentina au fost și colaboratorii misiunii diplomatice din România –

Lev Gherken și Petro Kolomak, activistul politic și publicistul Mihailo Kovenko și alții.

Autoritățile române aveau manifestau o atitudine îngăduitoare față de străinii cu pașapoarte ucrainene, în baza cărora se eliberau „permise de ședere liberă în țară”. Poliția elibera facil vizele pentru ieșirea și intrarea ucrainenilor pe teritoriul României.

O atitudine pozitivă față de diplomații ucraineni o aveau și reprezentanții altor state, acreditați la București. Persoanele ce dețineau pașapoarte ucrainene, obținute la departamentul consular ucrainean, puteau obține vize pentru călătorie inclusiv la consulatele Franței, Angliei, Statelor Unite ale Americii, Italiei și ale altor țări. Consulatele Cehoslovaciei, Poloniei, Elveției (pentru călătoriile în Austria și Ungaria), Bulgaria și Grecia ofereau vize cetățenilor ucraineni fără obstacole. Excepție făceau doar consulatele Regatului Serbiei, Croației și Sloveniei care refuzau eliberarea vizelor pentru deținătorii pașapoartelor ucrainene⁴¹.

Secția militară a misiunii diplomatice extraordinare lucra activ în domeniul culegerii de informații confidențiale și în cel al sprijinirii delegațiilor RPU la negocierile internaționale. Șeful secției militare de la București, generalul Serghei Delvig, a depus multe eforturi pentru clarificarea situației militar-politice din Balcani, precum și pentru a afla situația militară a țărilor care se învecinau cu Ucraina. Colaboratorii secției au adunat informații despre doctrina militară, industria militară și despre contingentele de militari mobilizați din Bulgaria, România, Ungaria, Cehoslovacia și Iugoslavia⁴².

Totodată misiunea era preocupată de ajutorarea militarilor Armatei RPU, internați pe teritoriul României. În noiembrie 1920 mai multe detașamente de militari ucraineni au fost nevoiți să treacă Nistrul, ajungând pe teritoriul României. Același statut de refugiați l-au obținut și persoanele civile, care au trecut granița românească. În martie 1921 în taberele de refugiați din România se aflau 1180 de ucraineni, dintre care 80 la Făgăraș, 800 la Brașov și 300 la Techirghiol. Ulterior ei au fost transferați la Oradea-Mare. Pe lângă aceștia, grupuri mai mici de refugiați se aflau în taberele de la Mănăstirea Cozia, Tismana, Secu, precum și în București și în suburbiile capitalei⁴³. Responsabilul de unitățile militare internate pe teritoriul României a fost sublocotenentul Armatei ucrainene Hnat Porohivski (1888–1950).

Misiunea transmitea în mod constant cărți și reviste pentru ucrainenii din aceste tabere, au fost deschise cursuri de limbile română, germană și franceză, iar la Făgăraș a fost constituit cercul cultural „Gromada”⁴⁴.

Găsirea locurilor de muncă pentru cei internați constituia o altă preocupare a misiunii diplomatice. În iunie 1921, în diferite posturi din preajma Bucureștiului lucrau 131 de persoane, la fabrica de zahăr din județul Hotin – 100, iar în Giurgiu lucrau alte 150 de

persoane. Angajaților le era asigurată cazarea și masă, precum și o remunerație zilnică în valoare de 10 lei, iar cei ce aveau specializare obțineau la sfârșitul zilei 20-30 de lei. Personalul de supraveghere primea peste 50 de lei. Ulterior, misiunea a reușit să ofere mici ajutoare bănești refugiaților, în special cu ocazia sărbătorilor religioase. Pentru persoanele care au trecut benevol frontiera română, corpul diplomatic de la București a organizat adăposturi la Bălți, Bender și Chișinău, cu ajutorul Comitetului Crucii Roșii⁴⁵.

Diplomații ucraineni de la București îi susțineau din punct de vedere material și pe reprezentanții culturii din rândurile emigrației, scriitoarea Olga Kobyleanska alături de câțiva artiști plastici fiind susținuți de misiune cu un ajutor financiar lunar⁴⁶. Tot cu sprijinul misiunii diplomatice ucrainene, la Cernăuți, a început editarea săptămânalului „Vocea poporului”. Pe 22 aprilie 1921 Constantin Mațievici a avut o întrevedere cu ministrul afacerilor externe al României, Constantin Argetoianu și cu ministrul pentru problemele Bucovinei Dorimedont Popovici, pentru a solicita încuviințarea autorităților române în vederea publicării ziarului. Redacția săptămânalului a fost condusă de către profesorul de drept Lev Cogut (1878–1947). Ziarul se declara a fi unul democratic, cu caracter național, ce reprezenta interesele Ucrainei Mari. Trei sferturi din exemplare erau transmise peste hotare, inclusiv în Ucraina. Totodată, publicației îi era interzis să intervină în politica internă și să abordeze subiecte legate de Bucovina și Galiția. Conținutul săptămânalului era coordonat și redactat de însuși șeful misiunii – Constantin Mațievici, care susținea apariția publicației din propriile resurse⁴⁷.

În altă ordine de idei, anticipând posibilitatea încetării activității, misiunea diplomatică a demarat înființarea unui șir de organizații civile ale emigrației ucrainene din România, printre care Uniunea femeilor ucrainene, corul „Dumă”, asociația economică „Zgoda”.

Reprezentanța își încheie scurta sa istorie în România în anul 1923, o bună parte din activitățile sale fiind preluate de Comitetul de ajutorare al emigrației ucrainene din România, care a funcționat tot sub conducerea lui Mațievici în fostul sediu al misiunii.

Concluzionând, în timpul revoluției din Ucraina din perioada anilor 1917-1921, elita politică a acordat o atenție deosebită creării și organizării bazei legislative pentru funcționarea ministerului de externe și a misiunilor diplomatice ale Ucrainei în străinătate. Au fost identificate tipul, structura, componența personală și funcțiile de bază ale acestora. Activitatea misiunii ucrainene din România a variat în funcție de situația politică din țară. Aceasta a început să funcționeze în perioada Radei Centrale, a trecut printr-un proces de maturizare în timpul hatmanatului, iar cea mai consistentă activitate fiind înregistrată în perioada

mandatului profesorului Constantin Mațievici, trimisul Republicii Populare Ucrainene.

În această perioadă zbuciumată a istoriei Ucrainei, după pierderea teritoriilor și evacuarea instituțiilor stataului în Polonia, iar ulterior în occident, Semion Petliura a înțeles că forța militară trebuie înlocuită cu lupta pe tărâmul diplomatic în încercarea de a perpetua ideea unei Ucraine independente. Constantin Mațievici, un personaj apropiat al conducătorului RPU, a înțeles rolul de a reprezenta și proteja interesele naționale în România.

Note:

1. Д. Веденєєв, Д. Будков, *Юність української дипломатії: Становлення зовнішньополітичної служби Української держави. 1917-1923 роки* (Київ: К.І.С., 2006), 97–98// D. Vedeneev, D. Budkov, *Тинереція дипломатії укрainене: Конституція служби дипломатичної Статулуї Українчан 1917-1923*, Kiev, 2006, p. 97-98
2. І. Матяш, Ю. Мушка, *Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, архівні документи* (Київ: ВД «Кієво-Могилянська академія», 2005), с. 400// І. Матяш, Іу. Мушка, *Активність Мисіунії Дипломатичної Екстраордinarie а РПУ в Унгарія: історія, меморії, документи де архива*, Kiev 2005, p. 400
3. В. Даниленко, Н. Миронець, *Надзвичайна дипломатична місія УНР у Греції (1919–1920 рр.)* (Кам'янець-Подільський: Абетка, 2006) 136// V. Danilenko, N. Mironet, *Misiunera Diplomatică Extraordinară a RPU în Grecia (1919-1920)*, Kamenet-Podolsk, 2006, p. 136
4. Валерій Власенко, «Документи і матеріали Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Румунії (1919–1923 рр.)», *Пам'ятки: археографічний щорічник*, 8 (2008): 129–160. // V. Vlasenko, *Documente și materiale privind Misiunea Diplomatică Extraordinară a RPU în România (1919-1923)*. Pamiatky: anuar arheografic, 8 (2008), p. 129-160
5. 17 martie 1917 – 29 aprilie 1918
6. 29 aprilie 1918 – 14 decembrie 1918
7. 14 decembrie 1918 – 10 noiembrie 1920
8. 19 octombrie – 22 iunie 1919
9. 25 decembrie 1917 – 30 decembrie 1922, cu capitala la Harkov
10. Germania, Austro-Ungaria, Turcia și Bulgaria și-au deschis reprezentanțe la Kiev în contextul semnării Tratatului de pace de la Brest-Litovsk dintre Ucraina și Puterile Centrale pe 9 februarie 1918, prin care era recunoscută existența Republicii Populare Ucrainene, aceasta acceptând, la rândul ei, protectoratul de facto al Germaniei și Austriei. Puterile Centrale nu anexau noua republică, dar aveau permisiunea să amplaseze trupe în Ucraina și își asigurau o importantă sursă de alimente.

11. România a trimis la Kiev o reprezentanță comercială, condusă de profesorul Constantin Coțescu în luna octombrie 1918 pentru negocierea unui acord comercial. Istoricii ucraineni
12. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 1064, inv. 1, dos. 6, f. 45-47
13. Д. Дорошенко, *Історія України, 1917–1923, В 2-х т. Т. 2: Українська Гетьманська Держава 1918 року*, Київ: Темпора, 2002, с. 104 // Д. Doroșenko, *Istoria Ucrainei 1917-1923, Vol. 2: Statul Ucrainean hătmănesc din 1918*, Kiev, ed. Tempora 2002, p. 104
14. Дорошенко, *Історія*, 282-283 // Doroșenko, *Istoria*, p. 282-283
15. Веденєєв, *Юність*, 111–112 // Vedeneev, *Ibidem*, p. 111-112
16. Ирина Матяши и др., *Історія української дипломатії: перші кроки на міжнародній арені (1917–1924 рр.): Документи і матеріали* (Київ: Вид-во гуманіт. л-ри, 2010): 172 // І. Matiaș, *Istoria diplomației ucrainene: primii pași pe arena internațională 1917-1924*: Documente și materiale, Kiev, 2010, p. 172
17. Дорошенко, *Історія України*, 107; // Doroșenko, *Istoria*, p. 107
18. *Українська дипломатична енциклопедія: У 2 т. Т. 1* (Київ: Знання України, 2004): 659 // Enciclopedia diplomatică din Ucraina, Vol. 1, Kiev 2004, p. 659
19. Веденєєв і Будков, *Юність*, 161–165 // Vedeneev, *Ibidem*, p. 161-165
20. В. Сідак, *Національні спецслужби в період Української революції 1917–1921 рр.: (невідомі сторінки)* (Київ: Альтернативи, 1998): 157 // V. Sidak, *Misiunile speciale din perioada Revoluției ucrainene 1917-1921*, Kiev, 1998, p. 157
21. În urma ocupației bolșevice a teritoriului ucrainean, Guvernul Republicii Populare Ucrainene a fost evacuat parțial (sfârșitul anului 1919), iar la sfârșitul anului 1920 în întregime în orașul Tarnów din Polonia
22. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), F. 1065, op. 4, dos. 96, f. 48–50
23. Пacea de la Riga (cunoscută și sub numele Tratatul de la Riga), a fost semnat la 18 martie 1921 în Riga, între Polonia și Rusia Sovietică, la terminarea războiului polono-sovietic. Acest tratat a pus efectiv capăt obligațiilor pe care și le asumase Polonia în cadrul alianței cu Republica Populară Ucraineană. Rusia Sovietică recunoștea prin acest tratat controlul Poloniei asupra Galiției și Ucrainei apusene, în vreme ce Polonia recunoștea existența Ucrainei Sovietice în regiunile centrale, sudice și răsăritene ale Ucrainei.
24. Микола Галаган, *З моїх споминів (1880-ті – 1920 р.)* (Київ: Темпора, 2005): 355–356 // Galagan, M. „Din memoriile mele (anii 1880-1920)”, Kiev, Tempora, Kiev 2005, p. 355-356
25. I. Matiaș, *Ibidem*, p. 225, 234-236
26. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), F. 3696, inv. 1, dos. 105 f. 78.
27. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), F. 3696, inv. 1, dos. 200 f. 22
28. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 1, dos. 69, f. 9.
29. În redactarea ucraineană - Костянтин (sau Кость) Мацієвич, iar în cea românească Constantin Matzievici sau Mațievici
30. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 215, f. 8–9.
31. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 489, f. 87.
32. Іван Фещенко-Чопівський, *Хроніка мого життя: спогади міністра Центральної Ради та Директорії* (Житомир: Житомирський вісник, 1992): 61–62 // Ivan Feșcenko-Ciopivskii, *Cronica vieții mele: memoriile ministrului Radei Centrale și Directoratului*, Jitomir, 1992, p. 61-62
33. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 1, dos. 72, f. 18
34. Carbovanеț (карбованець), moneda națională ucraineană în perioada martie 1917 – martie 1919
35. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 215, f. 1
36. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 259, f. 91–91
37. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 215, f. 206–207
38. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 308, f. 122.
39. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 562, f. 29. Volumul de

muncă al departamentului era în creștere. Astfel, în primul semestru din 1920, au fost eliberate 18 pașapoarte contra cost pentru cetățeni ucraineni aflați în România și alte 19 pașapoarte fără taxă, în al doilea semestru au fost date 54 și, respectiv, 22, iar în cel de-al treilea - 54 și 25 de pașapoarte. Documentele de identitate, emise de departamentele consulare din afara țării, aveau termenul de valabilitate de 6 luni. După expirarea termenului acestora, persoanele puteau solicita la departamentul consular prelungirea termenului pentru încă un an. Reprezentanța diplomatică elibera și pașapoarte pentru ieșire din România, valabile un an, cu posibilitate de prelungire pe încă un an. În primul și al doilea semestru din 1920, departamentul consular nu a eliberat astfel de documente, iar începând cu al treilea semestru numărul acestor pașapoarte a ajuns la 275 contra cost și alte 2 fără taxă. Misiunea diplomatică ucraineană îi ajuta pe refugiații aflați în România să plece în alte țări. În al patrulea semestru din 1920 au fost eliberate 229 de pașapoarte valabile pentru plecarea peste hotare.

40. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), F. 3696, inv. 2, dos. 308, f. 156.

41. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 562, f. 25–26

42. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 33, f. 38–42

43. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 308, f. 47

44. Гнат Порохівський, «Українська військова еміграція в Румунії», *Табір 13* (Варшава, 1930): 57–68 // Hnat Porohivskii, *Emigrația militară ucraineană din România, Varșovia 19130*, p. 57–68

45. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 308, f. 155

46. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України) // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fond 3696, inv. 2, dos. 259, f. 19

47. Vlasenko, Op.cit., p. 78-79

Bibliography:

Д. Веденєєв, Д. Будков, Юність української дипломатії: Становлення зовнішньополітичної служби Української держави. 1917-1923 роки (Київ: К.І.С., 2006) // D. Vedeneev, D. Budkov, *Tineretea diplomației ucrainene: Constituirea serviciului diplomatic al Statului Ucrainean 1917-*

1923, Kiev, 2006

I. Матяш, Ю. Мушка, Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, архівні документи (Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2005) // I. Matiaș, Iu. Mușka, *Activitatea Misiunii Diplomatiche Extraordinare a RPU în Ungaria: istoria, memorii, documente de arhivă*, Kiev 2005

В. Даниленко, Н. Миронець, Надзвичайна дипломатична місія УНР у Греції (1919–1920 рр.) (Кам'янець-Подільський: Абетка, 2006) // V. Danilenko, N. Mironet, *Misiunera Diplomatică Extraordinară a RPU în Grecia (1919-1920)*, Kameneț-Podolsk, 2006

Гнат Порохівський, «Українська військова еміграція в Румунії», *Табір 13* (Варшава, 1930) // Hnat Porohivskii, *Emigrația militară ucraineană din România, Varșovia 1930*

Іван Феценко-Чопівський, Хроніка мого життя: спогади міністра Центральної Ради та Директорії (Житомир: Житомирський вісник, 1992): 61–62 // Ivan Feșcenko-Ciopivskii, *Cronica vieții mele: memoriile ministrului Radei Centrale și Directoratului, Jitomir*, 1992

В. Сідак, Національні спецслужби в період Української революції 1917–1921 рр.: (невідомі сторінки) (Київ: Альтернативи, 1998): 157 // V. Sidak, *Misiunile speciale din perioada Revoluției ucrainene 1917-1921*, Kiev, 1998

Ірина Матяш и др., Історія української дипломатії: перші кроки на міжнародній арені (1917–1924 рр.): Документи і матеріали (Київ: Вид-во гуманіт. л-ри, 2010) // I. Matiaș, *Istoria diplomației ucrainene: primii pași pe arena internațională (1917-1924): Documente și materiale*, Kiev, 2010

Українська дипломатична енциклопедія: У 2 т. Т. 1 (Київ: Знання України, 2004) // Enciclopedia diplomatică din Ucraina, Vol. 1, Kiev 2004,

Д. Дорошенко, Історія України, 1917–1923, В 2-х т. Т. 2: Українська Гетьманська Держава 1918 року, Київ: Темпора, 2002 // D. Dorosenko, *Istoria Ucrainei 1917-1923, Vol. 2: Statul Ucrainean hătmanesc din 1918*, Kiev, ed. Tempora 2002

Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України), Фонд 3696 «Міністерство закордонних справ Української Народної Республіки Київ, Кам'янець-Подільський, Вінниця; м. Тарнів (Польща) 1918-1924» // Арhivele centrale de stat ale organelor supreme din Ucraina (TSDAVO), Fondul 3696 „Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Populare Ucrainene, Kiev, Kamianet-Podilskii, Vinnîția, or. Tarnov (Polonia) 1918-1924”